

Diskuse s theology

- ◆ diskuse, česky, vznik: nedatováno
- ◆ discussion, Czech, origin: nedatováno

Diskuse s theology

[strojový, neredigovaný přepis – model Gemini 3 (flash/pro) – únor 2026]

--- (s1 [seminář nebo debata]_cleaned.flac) ---

Hejdánek: Reformace napadá, aby formálně řekla, napadla to slovem, tedy o tom mluvit, co se děje v církvi jako v sociální struktuře a že ta církev se stala dobrým skutkem. A ona odhaluje, že spasení je z milosti. A napadá to velice ostře a čistě. A *theologie* v jejím základním úkolu je v tom, aby toto střežila. Tam, kde v církvi dochází k církevní struktuře, církev ví, že je to včas slovem, písmem, že jde o svědectví o sobě samém, o to jí nejvíc záleží, aby to zatlačila, střežila.

Úkol *theologie* je dvojitý: *theologie* jako věda, co se může střežit a co to je v životě, v životě osobním, meditativním i ve společenství. A teď je to vystaveno všemožným pokušením, falešným úkolům, pokušením ideologie a stále je to ohroženo. A jedna z těch funkcí *theologie* je vymýtit všecko, co k tomu přisvátli a k tomu přičištovali lidé, co k tomu nepatří.

Nastolit, co reformace znamená, že do toho sboru přišli administrátoři, matematictí dozorcí milosti a že se z toho faráře stal kontrolor otázek, co se drží, jestli drží ty křesťanské poměry v církvi podle svého. A tím svědectvím zajistit, když Pán se postará, jak se to bude financovat. A s tou církví v reformaci, prezidenty v té radě, to je v podstatě jedno. Takže k té *reformandě*, my to musíme střežit pořad, aby se nám to neztratilo, že se to stalo katolickým ve smyslu svěcení, svatého postavení a nejdůležitější věc jsou ty ostatní, to se pořad děje. A u reformace je nejdůležitější ta tradice, kdy se mají vymýtit nejdůležitější pověry, nejdůležitější pochyby.

Zase jde o tu očistu a o tu meditaci, o tu ryzost v životě a o ryzost životů a v tom je to největší, nejhorší nebezpečí nebo nejhroznější věc, to napadá tu církev, že se zbavuje toho vážného zápasu, když to největší čistě se nesmí znečistit. To si v podstatě i já myslím, že je to naše povinnost, jedna z těch podstatných lidských, lidskosti. A toto nás ta církev taky musí chtít.

Jiný hlas: Reformace přinesla změny a měly charakter svěžestí. Ale zároveň je to už v tom názvu, že ti reformátoři chtěli jít *ad fontes*, vůbec ne být novátory, ale naopak návrat k tomu nejturbulentnějšímu, prapůvodnímu bodu. Protože když se to děje v duchu, tak to nemůže být návrat do minulosti. V tomto rozumnění se to projevuje v různých podobách těch církví, ale není to podstata té reformace. Podstata je v tom návratu.

Jejich motivace je něco zcela identické s tím, jak o tom chtěl mluvit Honza. Oni nechtěli říct nic jiného, než co bylo vysloveno už předtím. Ten stejný duch, jaký už byl v tradici předtím. Tentýž Ježíš, který tam byl tisíce let. Zpívat tytéž písně.

Tady je určitá kontinuita v promluvě, ale není to ta chtěnost. Něco nového, co ti naši předkové neznali. Jestli v tom není velmi důležitá věc, že věci, které v tom pozitivním smyslu jsou nové, vznikly jako druhotný efekt snahy být velmi u kořenů, být věrný té tradici, být ve velmi podstatné kontinuitě a ti reformátoři neměli potřebu vynalézat nový jazyk, novou *filosofii*. Ke všemu tomu nějakým dílem přispěli. To mi právě připadá jako ta novost v tomto smyslu, ten ráz novosti je kategorie *existenciální*. Nepochybně každý z nás, aby se nedostal do té tradiční strnulosti, se opravdu musí stále proreflexovávat k něčemu, co je skutečně nové. Může se taky stát, že když se člověk takto proreflexuje, tak to staré nové ho osloví jakožto volání a apel. Je to něco, co se vyjadřuje až těmi starými tradičními formami. Ten člověk není člověk, který se s tím narodil a který to říká, protože to říkají všichni ostatní okolo něho. Ale ten, kdo to promyslel, probojovával velmi statečně v tom prostředí, které tomu všemu vzdoruje a není to jeho pohodlnost. Je v tom jakési pozitivní sdělení.

Hejdánek: Já bych myslel, že pokud jde o vedení té diskuse, tady pořad jsme v takovém trošku nedorozumění, že to *ad fontes* se týká zaměřenosti celé *theologie* k tomu základnímu svědectví, k té události, která dejme tomu dosud je klíčová. A dosud se děje. A že když zároveň naznačil, že to může provokovat skoro mimochodem velké inovace, problém je spíš skutečně ten, kde ty disciplíny se přesahují, že ta *filosofie* a *theologie*. *Filosofie* si klade programově mnohem univerzálnější program té reflexe, kdežto ta *theologie* se téměř vždycky teprv s tou *filosofií* nějak konfrontuje, že se proti ní něčím

brání, přeznačuje. To je jedna věc. Za druhé, ta *theologie* tady podobně, to jste tady už zmínil, podobně jako medicína vytváří jakési ohnisko zpětného vytváření univerza v tom, že kolem jednoho objektu, v *theologii* je [nesrozumitelné].

Jiný hlas: V medicíně je to lidské tělo, v *theologii* je to *Bible*, seskupuje celou řadu věd. I vědy jsou upřeny k tomu jednomu objektu svým způsobem se na něm cvičí, od historie přes *filologii*, a tedy *filosofii* u *Bible*, u medicíny jsou to spousta exaktních věd, ale jde to až k psychiatrii a psychologii. To je něco, co ta *theologie* má, protože to souvisí s tím konkrétním zjevením navíc oproti té *filosofii*. Kdežto u té *filosofie*, jak se tady postřehlo, nebo bylo to popsáno už kolikrát, se ty konkrétní vědy oddělují. Na začátku ta *filosofie* vlastně byla celé vědění, a jakmile už něco si vytvořilo takovou svou metodiku, daný způsob, jak se to zkoumá, tak se to oddělilo, protože to už byla věda. Kdežto ta *filosofie* zůstávala uvažováním o vědě. Což jsou velmi závažné praktické přesahy, které je třeba v struktuře těch disciplín respektovat a které do značné míry opravňují to oddělení katedry *filosofie* od *theologie* a přitom jejich členění do *filosofické* fakulty tady někde. Zatímco vytvářet nějaký systém, na kterém se všichni shodnou, který by tohle zdůvodnil, není, toto dělení vždycky trochu vzniká pod tlakem skutečnosti.

Hejdánek: Já souhlasím s tím, že *filosofie* je univerzálnější, ovšem ne s tou výhradou, že si může dovolit analytický sestup velmi hluboko, kam ta *theologie* ji nemůže následovat. Nebude, protože jejich univerzality jsou trochu jiného charakteru. Není to tak, že *filosofie* je univerzálnější než ta *theologie*. *Filosofie* je univerzálnější jakožto *filosofie*, *theologie* je univerzálnější tím, k čemu se jako *theologie* vztahuje, o čem je řeč, co je kořen, základ všeho.

Jiný hlas: Teď bych namítal, že to není rozdíl, protože k čemu se v posledku *filosofie* vztahuje? Jakožto láska k moudrosti, přesněji řečeno jako láska k pravdě, což je u Platóna na stejném místě jako láska k moudrosti vyloženo, i když se to Pythagorovi přisuzuje, nevíme jistě, u Platóna je to nejstarší literární doklad. *Filosofoin* a *filalethein* je totéž. A tedy zase, jednotu *filosofie* vůbec nespočívá v tom, jak kdo co říká, na co se soustřeďuje a tak všechno. Buď je to *filosof*, to jest nakonec nechává rozhodovat pravdu o své *filosofii* a nechce svou *filosofii* rozhodovat o pravdě, a nebo je to prostě ten, který říká „já mám pravdu“, to jest vědec.

Hejdánek: Ano, ale metodicky je tady zásadní rozdíl, protože ten *theolog*, pokud je *theolog*, tak tohle předem dává do toho svého postoje víry, aniž by ho ještě reflektoval. A ten postoj víry myslím není vyhrazen jen pro *theologii*.

Jiný hlas: Vždyť to není zase společným jmenovatelem všech *filosofů*.

Hejdánek: Jistě ne, u všech *theologů* taky ne. Měl by. U *filosofů* taky by měl. V té výměně té *theologie*, o čem se mluví velmi těžko, uvažuju o tom, do jaké míry metodicky je pro *theologii* směřodátná skutečnost, že ta univerzální hodnota se projevila ve zcela partikulární, dějinně partikulární události – Izrael, člověk Ježíš Kristus. Do jaké míry tím je určena ta naše *theologická* optika a metodika na rozdíl od *filosofie*, která žádnou takovou partikulární věc jako svůj výchozí bod nemá.

Jiný hlas: To je ta mez. To je pak prudký, ale toho se držme. Já jsem přesně tohle chtěl taky říct, že *theologie* je univerzální jen tím nejkonkrétnějším konkretismem. Ať už tím *Barthovským* kristologickým zúžením, jak ho představil Hans Urs von Balthasar s těma přesýpacíma hodinama, jak se to nasype hodně nahoru a hodně se to vysype dolů a musí se to všechno projít v tom úzkém hrdle, kterým ty zrníčka propadnou. Nebo jak má Cullmann ten model té progresivní dějinně-spásné, taky vlastně je to zúžení z obrovského univerzálního, zúžení do nejužšího bodu a potom zase otevření do... Ten *theolog* pracuje skrze partikularitu, skrze to, že *theolog* má jednu knihu, zatímco *filosofové* mají knihovny.

Hejdánek: *Bible* je taky knihovna, malinká knihovna.

Jiný hlas: *Theolog* má dva jazyky konstitutivní, nebo tři, čtyři maximálně. Pro *filosofa* takhle není, ten si *filosofii* staví z různých řečí, a řečeno jako u Spenglera...

Hejdánek: To se nedá dokázat, to je širý *decizionismus*. To nemůžeš dokazovat, to jenom tvrdíš, protože *filosofie* musí být argumentativnější, to nemůže... My filosofové si s tou nekritičností nemůžeme tolik dovolit. Budeme vás potahovat kolem dokola.

Jiný hlas: Já jenom na to doplnil metodologicky, jestli tomu není tak, a jsem o tom přesvědčen, že ta univerzálnost té *theologie* se otevírá v jakési panstvo toho jediného, neomezeného. Zatímco z té *filosofie* vyplývá naprosto opačný metodický postup, protože *theologie* pracuje indukcí, zatímco *filosofie* dedukcí. Hejdánek: Nenechme se okouzlit, očarovat tou partikularitou. To prostě není žádná partikularita. To znamená, všechny ty partikulární děje, které jsou pro naše *theologické* uvažování významné, jako třeba povolání Abrahama nebo *Exodus*, tam přece v to vyjednávání s Bohem se v tom okamžiku změnil ten horizont, to je výzva. To je výzva, to není signál jen mně, prostě ta všechna pokolení země, okamžitě je tam ten univerzální program dán. V tom narození Ježíše také a vidíme to otevřené i do toho kosmického měřítko. Představa, že celá spása celého kosmu visí na jednom betlémském nemluvnátku, to je přece neslýchané.

Jiný hlas: V *filosofii* tohle není pravda, protože pak nebyl důvod odcházet s malým Ježíškem, aby unikl smrti, mohl klidně být zamordován spolu s těma tisíci těch dětí a byl by to stejný Spasitel. A nemusel by vcházet vůbec ten betlémský úhel. *Theologie* nemůže užívat žádné „kdyby“. *Theologie* je ukradený historismus.

Hejdánek: A zrovna tak Scheler, když už jsi vzpomněl tu jeho knihu a ten název té své knížky, která vyšla v češtině, je to o tom pojetí *Ordo Amoris* v člověku a v kosmu. Teď mě... jo, počkej, to je... Max Scheler, *Řád lásky*. Tam přece ukazuje, že *filosof* může začít kdekoli, ale nesmí tam zůstat, že začne tam skutečně u špendlíku nebo u bolesti lokte pravé ruky, dejme tomu. Z toho partikulárního místa, že mě bolí loket, přijdu k problému bolesti vůbec, utrpení, bolesti všech, utrpení celého světa. Ten *filosof* nezůstane u toho, ale rozšiřuje plynule samozřejmě, musí myslet přesně, ale může si od tohoto jedinečného místa dojít k obecnému nebo univerzálnímu.

Jiný hlas: Raději univerzálnímu, jo.

Hejdánek: Čili tady se setkávají dvě univerzality. I ta *theologie* taky, když nechce zůstat sektářskou, když nechce zůstat v tom úzkém sevření, musí myslet na univerzální úrovni. Jenomže ten rozdíl je v tom, že se programově chce vázat na tuto jedinou knihu, protože je ten *theolog* součástí toho společenství, které této knize přisuzuje existenciální význam pro sebe sama, pro rozhodování v životě i pro porozumění světu. To je ten jediný moment rozdílu, ale to radikální domýšlení nebo ta radikální reflexe u obou je společná, to je jedna věc.

Jiný hlas: Je zajímavé, že ty dnešní neoliberální tendence nutně zcela zákonitě vedou k tomu, že se celá tradice Starého zákona, Ježíše, jenom vymezí na odpor Izraele a má to na starosti ten Ježíš, typický Žid. Vyberou v podstatě spolehlivé základy té tradice a neuvědomují si, že z toho skutečného Žida se najednou objeví okno do celého světa.

Hejdánek: V tom je právě... v tomto smyslu je to *kerygmatické*.

Jiný hlas: No jo, ale ten koloběh je taky *kerygmatický*.

Hejdánek: No jo, ale je tady rozdíl. Loket není to, co tady panteon... do toho lokte se to všechno nečerpá. Ale tady je rozdíl, to, co říkal o tom dvojím vztahování zpátky a dopředu, ten *feedback* je naprosto nepostradatelný a zásadní pro tu křesťanskou reflexi. To je třeba u toho kolena a lokte, tam už mám podezření, že *feedback* není jako u křesťanství. Od toho se odrazím a pak už jdu dál. Čili tady se to musí vidět, to je naprosto jedinečné. To u panteonu a kolena a lokte není. Proto si myslím, tedy devadesát procent u křesťanství jakožto návratu. Křesťanství, to je... já také myslím, že je to o návratu.

Jiný hlas: On je to ten návrat.

Hejdánek: V křesťanství tam jde vždycky o návrat. Ne pouze, ale také vždycky, že jde o návrat zároveň. To já myslím a v tom bych to viděl v téhle dvojvztahovosti. Ano, vždycky jde zároveň o ten zpětný vazebný pohyb od té reflexe k tomu a je to kritická reflexe. To je spjatost s těmi církevními dějinami, to je ta kritická reflexe, akceptace.

Jiný hlas: K té jenom kritické části bych měl také trochu kritickou výhradu, ale chtěl bych říct, že tohle není specialita vztahu *theologa* k Bibli, nebo že tohle platí pro interpretaci básně. Nádherně to říká Heidegger, že veškerá interpretace vrcholí ve chvíli, kdy zmlkneš a necháš znovu promluvit báseň samu.

Ale tam jsou důležité dvě věci. Celá ta interpretace je služebná. Má za úkol připravit to ticho, v kterém pak znovu zazní ta báseň, jenomže ta báseň nikdy nemůže zaznít tak, jako když je to ticho tou interpretací dobře připraveno. Čili tam ta kritičnost nesmí přesáhnout tak, že já bych překřikoval tu báseň. Ta báseň musí promluvit sama. Ale ta kritičnost je v tom, že jednak já sebe mám pod kontrolou a za druhé, že stále tu svou interpretaci měřím tou básní, to je ta kritičnost. Čili já myslím, že to je velmi obdobná věc v *theologii*.

Hejdánek: Je to obdobná věc, jenomže jde o to, že o tu báseň nejde v posledku, o tu se zajímá podstatně méně lidí než o tu Bibli.

Jiný hlas: No, ale to je zas kvantifikace, to ne.

Hejdánek: Mně se zdá, že v té básni ještě vůbec nevíme, jestli je něco životně důležité. To je ten rozdíl.

Ale to, že to je cosi jedinečného, co má samo zaznít a tak dále, to je jenom jedna z metod. To nejdůležitější je, že ta báseň nemůže být jenom sama, která promluví, nýbrž ona musí k něčemu poukazovat, co je elementárně důležité a to je splněno v tom případě.

Jiný hlas: Jasný, v tomhle směru já jsem si při tom výkladu vzpomněl na to, že Ebeling má takovou sáhodlouhou řadu tezí, kde se pokouší definovat *theologické* disciplíny a jejich vztah k sobě navzájem. *Wort und Glaube* a tam je to na konci v tom textu. Nejvíc mě... já jsem si vzpomněl na skoro všechny disciplíny, jen na systematiku. Systematika jde takhle: biblickým vědám jde o *das Geschehen des Wortes Gottes*, církevním dějinám *das Gekündigte des Wort Gottes*, praktické *theologii* jde o *das Zuverkündende des Wort Gottes*, a teď jsem si nemohl vzpomenout na tu systematiku, jestli je tam *das Geschehene des Wortes Gottes*, ale to je asi pro i doslova jsem si schopen vzpomenout, jak tu systematiku...

Hejdánek: Podívejme se do Ebelinga, máme to tady.

Jiný hlas: Jo, ale to je stejné, úplně obdobné tomu, co Heidegger mluví o básni.

Hejdánek: Tak vesele do toho.

Tak máme pět po, to bylo docela zajímavé, až moc. Takže po večeri se zase takhle sejdeme, uvidíte se za chvíli. No právě, to je ta příšerná agenda...

Jiný hlas: To už je tak vativní. To vyměňování sponzorů nebo co to...